C/2025/3980

20.8.2025.

PADOMES IETEIKUMS

(2025. gada 8. jūlijs)

par Igaunijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

(C/2025/3980)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ([2]), un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

Vispārīgi apsvērumi

(1) Regulā (ES) 2024/1263, kas stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī, ir noteikts, ka ekonomikas pārvaldības sistēmas mērķi ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, kā arī novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Regulā noteikts, ka Padome un Komisija Eiropas pusgada kontekstā veic daudzpusēju uzraudzību saskaņā ar LESD noteiktajiem mērķiem un prasībām. Eiropas pusgads jo īpaši ietver konkrētām valstīm adresētu ieteikumu formulēšanu un īstenošanas uzraudzību. Regula arī veicina valstu atbildību par fiskālo politiku un uzsver tās orientāciju vidējā termiņā apvienojumā ar efektīvāku un saskaņotāku izpildi. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz Padomei un Komisijai valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns, kurā ietvertas tās fiskālās, reformu un investīciju saistības četru vai piecu gadu periodā atkarībā no valsts likumdošanas termiņa ilguma. Neto izdevumu ([3]) virzībai šajos plānos ir jāatbilst regulas prasībām, piemēram, prasībām par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), un ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar regulā izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par trīs gadiem.

([1]) OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Neto izdevumi, kā definēts Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā: "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus; ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus; iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem; iv) valsts izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu; v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

(2) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ([4]), ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("ANM"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. ANM nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi sniedzot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada prioritātēm ANM veicina ekonomikas un sociālo atveseļošanu, vienlaikus virzot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(3) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ([5]) ("*REPowerEU* regula") mērķis ir pakāpeniski izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdz iegūt enerģētisko drošību un dažādot Savienības energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Igaunija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(4) Igaunija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu Komisijai iesniedza 2021. gada 18. jūnijā. Komisija, ievērojot minētās regulas 19. pantu, novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanību, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 29. oktobrī pieņēma Īstenošanas lēmumu par Igaunijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ([6]) un 2023. gada 16. jūnijā to grozīja saskaņā ar 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu ([7]). Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu, kurā konstatēts, ka Igaunija ir apmierinoši sasniegusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša sasniegšana nozīmē to, ka nav bijis regresa attiecībā uz tās pašas reformas vai investīcijas iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(5) Padome 2025. gada 21. janvārī pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, ar ko apstiprina Igaunijas valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu ([8]). Plāns tika iesniegts saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 11. pantu un 36. panta 1. punkta a) apakšpunktu, aptver laikposmu no 2025. līdz 2028. gadam un atspoguļo fiskālo korekciju, kas sadalīta pa četriem gadiem.

(6) Komisija 2024. gada 26. novembrī pieņēma atzinumu par Igaunijas 2025. gada budžeta plāna projektu. Tajā pašā dienā Komisija, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma 2025. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Igaunija bija minēta starp tām dalībvalstīm, par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2025. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([9]) Padome pieņēma 2025. gada 13. maijā un Vienoto nodarbinātības ziņojumu – 2025. gada 10. martā.

(7) Komisija 2025. gada 29. janvārī publicēja Konkurētspējas kompasu – stratēģisku satvaru, kura mērķis ir nākamajos piecos gados palielināt ES globālo konkurētspēju. Tajā ir noteikti trīs pārmaiņu imperatīvi ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei: i) inovācija; ii) dekarbonizācija un konkurētspēja un iii) drošība. Lai novērstu inovācijas plaisu, ES vēlas veicināt rūpniecisko inovāciju, atbalstīt jaunuzņēmumu izaugsmi, izmantojot tādas iniciatīvas kā ES jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu stratēģija, un veicināt progresīvu tehnoloģiju, piemēram, mākslīgā intelekta un kvantu

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 29. oktobris) par Igaunijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 12532/21 + ADD1 COR1 REV1).

([7]) Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 16. jūnijs), ar ko groza 2021. gada 29. oktobra Īstenošanas lēmumu par Igaunijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 9367/2023).

([8]) Padomes Ieteikums (2025. gada 21. janvāris), ar ko apstiprina Igaunijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu (OV C, C/2025/655, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/655/oj).

([9]) Padomes Ieteikums (2025. gada 13. maijs) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C, C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

datošanas, ieviešanu. Tiecoties uz zaļāku ekonomiku, Komisija ir izstrādājusi visaptverošu Lētākas enerģijas rīcības plānu un tīras rūpniecības kursu, nodrošinot, ka pāreja uz tīru enerģiju joprojām ir rentabla un konkurētspējai labvēlīga, jo īpaši energoietilpīgās nozarēs, un ir izaugsmes veicinātājfaktors. Lai samazinātu pārmērīgu atkarību un palielinātu drošību, Savienība ir apņēmusies stiprināt globālās tirdzniecības partnerības, dažādot piegādes ķēdes un nodrošināt piekļuvi kritiski svarīgām izejvielām un tīras enerģijas avotiem. Šo prioritāšu pamatā ir horizontālie veicinošie faktori, proti, regulējuma vienkāršošana, vienotā tirgus padziļināšana, konkurētspējas finansēšana un uzkrājumu un investīciju savienība, prasmju un kvalitatīvu darbvietu veicināšana un labāka ES politikas koordinācija. Konkurētspējas kompass ir saskaņots ar Eiropas pusgadu, nodrošinot, ka dalībvalstu ekonomikas politika atbilst Komisijas stratēģiskajiem mērķiem, izveidojot vienotu pieeju ekonomikas pārvaldībai, kas veicina ilgtspējīgu izaugsmi, inovāciju un noturību visā Savienībā.

(8) 2025. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās līdztekus ANM īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz efektīvi novērst visas problēmas, kas konstatētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Šiem konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem ir vienlīdz liela nozīme, lai novērtētu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 21. pantu grozītos atveseļošanas un noturības plānus.

(9) 2025. gada konkrētām valstīm adresētie ieteikumi aptver galvenās ekonomikas politikas problēmas, kas nav pietiekami risinātas ar atveseļošanas un noturības plānos iekļautajiem pasākumiem, ņemot vērā attiecīgās problēmas, kas konstatētas 2019.–2024. gada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

(10) Komisija 2025. gada 4. jūnijā publicēja 2025. gada ziņojumu par Igauniju. Tajā tika izvērtēts, kā Igaunija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus un kā tā īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Pamatojoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti tika identificētas neatliekamākās problēmas, ar kurām saskaras Igaunija. Tajā bija arī novērtēts Igaunijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības 2030. gada pamatmērķrādītāju sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(11) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Igauniju. Komisija minētās regulas piemērošanas nolūkiem sagatavoja novērtējumu par Igaunijas makroekonomisko neaizsargātību, un tā galvenie konstatējumi tika publicēti 2025. gada 13. maijā ([10]). Komisija 2025. gada 4. jūnijā secināja, ka Igaunijā nepastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Jo īpaši pēdējos gados ilgstošas recesijas apstākļos ir vērojama neaizsargātība, kas saistīta ar cenu un izmaksu konkurētspējas pasliktināšanos, un mājokļu cenas ir ievērojami palielinājušās, taču pašlaik šķiet, ka vispārējā neaizsargātība ir ierobežota. Algas un cenas vairākus gadus ir ievērojami pieaugušas, un pamatinflācija 2025. gada sākumā joprojām ievērojami pārsniedza eurozonas vidējo rādītāju, ko noteica algu pieaugums, jo īpaši publiskajā sektorā. Šis cenu un izmaksu spiediens pasliktina ekonomikas konkurētspēju. Lai gan lētas enerģijas un citu resursu zaudēšana pēc Krievijas agresijas kara pret Ukrainu izraisīja ilgstošu cenu pieaugumu 2022. gadā, inflācijas spiediens tagad galvenokārt ir ierobežots iekšzemē. Spēcīgs iekšzemes pieprasījums un saspringts darba tirgus ļāva strauji augt algām zema ražīguma apstākļos. Algas publiskajā sektorā, jo īpaši skolotājiem un veselības aprūpes darbiniekiem, pēdējo gadu laikā ir palielinājušās, atgūstoties no salīdzinoši zemā līmeņa iepriekš. Daļu no augstās inflācijas var saistīt ar netiešo nodokļu pieaugumu. Igaunijas eksports pēdējo divu gadu laikā ir zaudējis zināmas tirgus daļas. Tekošā konta deficīts pēdējā laikā ir samazinājies iekšzemes recesijas dēļ; neto starptautisko ieguldījumu pozīcija ir tikai mēreni negatīva, un ārējās ilgtspējas riski šķiet ierobežoti. Mājokļu cenas pēdējos gados ir ievērojami pieaugušas, un tiek lēsts, ka tās ir novērtētas pārāk augstu, taču ar hipotekārajiem aizdevumiem saistītais finanšu stabilitātes risks joprojām ir zems. Daži līdzšinējie politikas pasākumi ir veicinājuši šo situāciju, jo īpaši palielinot iekšzemes pieprasījumu, kad sliktākais pēc pandēmijas krīzes jau bija pārvarēts. To vidū bija otrā līmeņa pensiju fondu atbrīvošana, kas palielināja cenas, tostarp mājokļu cenas. Pēdējos gados publiskā sektora algu un minimālās algas pieaugums ir sakritis ar recesiju un izraisījis lielāku vispārējo algu pieaugumu visā ekonomikā. Pasākumi darba ražīguma un uzņēmējdarbības vides uzlabošanai joprojām ir ierobežoti. Valdība nesen paziņoja par vairākiem nodokļu un izdevumu samazināšanas politikas pasākumiem 2026. gadam, kas varētu samazināt inflācijas spiedienu un mazināt dažus darbaspēka izmaksu spiedienus.

([10]) SWD(2025) 123 final.

Gada progresa ziņojuma novērtējums

(12) Padome 2025. gada 21. janvārī Igaunijai ieteica šādus maksimālos neto izdevumu pieauguma tempus: 7,1 % 2025. gadā, 5,1 % 2026. gadā, 3,6 % 2027. gadā un 3,2 % 2028. gadā, kas atbilst maksimālajam kumulatīvajam pieauguma tempam, kurš aprēķināts, atsaucoties uz 2023. gadu, proti, 9,2 % 2025. gadā, 14,8 % 2026. gadā, 18,9 % 2027. gadā un 22,6 % 2028. gadā.

(13) Igaunija 2025. gada 29. aprīlī iesniedza savu gada progresa ziņojumu ([11]), informējot par ieteikto neto izdevumu maksimālo pieauguma tempu ievērošanu un tādu reformu un investīciju īstenošanu, ar kurām reaģē uz galvenajām problēmām, kas konstatētas Eiropas pusgada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos. Gada progresa ziņojums atspoguļo arī Igaunijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 27. pantu.

(14) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā sekas ir eksistenciāls izaicinājums Eiropas Savienībai. Komisija ieteica aktivizēt Stabilitātes un izaugsmes pakta valstu izņēmuma klauzulu (*NEC*), lai atbalstītu ES centienus panākt strauju un būtisku aizsardzības izdevumu palielinājumu, un Eiropadome šo priekšlikumu atzinīgi novērtēja 2025. gada 6. marta sanāksmē. Pēc Igaunijas 2025. gada 29. aprīļa lūguma Padome 2025. gada 8. jūlijā pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, kas ļauj Igaunijai novirzīties no neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem un tos pārsniegt ([12]).

(15) Pamatojoties uz *Eurostat* validētajiem datiem ([13]), Igaunijas vispārējās valdības budžeta deficīts no 3,1 % no IKP 2023. gadā samazinājās līdz 1,5 % 2024. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 20,2 % no IKP 2023. gada beigās palielinājās līdz 23,6 % 2024. gada beigās. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises nozīmē, ka neto izdevumu pieauguma temps 2024. gadā ir bijis 1,8 % apmērā. Gada progresa ziņojumā Igaunija lēš, ka neto izdevumu pieaugums 2024. gadā būs 1,1 %. Komisija lēš, ka neto izdevumu pieaugums bija lielāks nekā gada progresa ziņojumā. Atšķirība starp Komisijas aprēķiniem un valsts iestāžu aplēsēm ir saistīta ar mazāku Komisijas aplēsi par diskrecionāro ieņēmumu pasākumu ietekmi. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ([14]), kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2024. gadā bija ierobežojoša, proti, 1,8 % apmērā no IKP.

(16) Saskaņā ar gada progresa ziņojumu Igaunijas budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzams, ka reālais IKP 2025. gadā pieaugs par 1,7 % un 2026. gadā – par 2,5 %, savukārt SPCI inflācija būs 5,1 % 2025. gadā un 4,3 % 2026. gadā. Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2025. gadā palielināsies par 1,1 % un 2026. gadā – par 2,3 %, taču SPCI inflācija 2025. gadā plānota 3,8 % apmērā un 2026. gadā – 2,3 % apmērā.

(17) Gada progresa ziņojumā paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā saglabāsies 1,5 % apmērā no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās samazināsies līdz 22,5 %. Šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam 2025. gadā 1,0 % apmērā. Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 1,4 % no IKP. Paredzams, ka ieņēmumu pieaugums sakarā ar paaugstinātām iedzīvotāju un uzņēmumu ienākuma nodokļa likmēm, ienākumiem no kredītiestādēm un pievienoto vērtību, kā arī mehānisko transportlīdzekļu nodokļa ieviešanu vairāk nekā kompensēs valdības izdevumu pieaugumu. Paredzams, ka ekonomikas atveseļošanās uzlabos arī šo nodokļu iekasēšanu. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam 2,1 % apmērā 2025. gadā. Šīs neto izdevumu pieauguma prognozes, kas ir lielākas nekā gada progresa ziņojumā, ir saistītas arī ar to, ka Komisija pieņem, ka ir lielāks kārtējo primāro izdevumu pieaugums, mazāki izdevumi, ko finansē no ES pārvietojumiem, un mazāks valsts līdzfinansējums ES programmām. Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2025. gadā palielināsies par 1,0 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas 2025. gada

([11]) 2025. gada progresa ziņojumi ir pieejami https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([12]) Padomes Ieteikums (2025. gada 8. jūlijs), kas ļauj Igaunijai novirzīties no neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem, kurus noteikusi Padome saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263 (Valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšana) (OV C, C/2025/3964, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3964/oj).

([13]) *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2025.

([14]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

pavasara prognozi paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 23,8 %. Parāda attiecības pret IKP pieaugums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo budžeta deficītu, kā arī atlikumu un plūsmu korekcijas.

(18) Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2025. gadā tiks finansēti vispārējās valdības izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,6 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,4 % no IKP 2024. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta finansētie izdevumi dod iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Igaunijas vispārējās valdības bilanci un parādu.

(19) Vispārējās valdības aizsardzības izdevumi Igaunijā 2021. gadā bija 2,0 % no IKP, 2022. gadā – 2,2 % no IKP un 2023. gadā – 2,7 % no IKP ([15]). Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi paredzams, ka izdevumi aizsardzībai būs 3,4 % no IKP 2024. gadā un 3,8 % no IKP 2025. gadā. Tas atbilst pieaugumam par 1,8 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. gadu. Igaunija lēš, ka aizsardzības izdevumi 2024. gadā būs 3,4 % no IKP un 2025. gadā 3,7 % no IKP. Laikposms, kad tiek aktivizēta valsts izņēmuma klauzula (2025.–2028. gads), ļauj Igaunijai pārskatīt valdības izdevumu prioritātes vai palielināt valdības ieņēmumus, lai ilgstoši lielāki aizsardzības izdevumi neapdraudētu fiskālo ilgtspēju vidējā termiņā.

(20) Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi paredzams, ka neto izdevumi Igaunijā pieaugs par 2,1 % 2025. gadā un par 3,9 % kumulatīvi 2024. un 2025. gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, paredzams, ka Igaunijas neto izdevumu pieaugums 2025. gadā nesasniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu gan gada izteiksmē, gan ņemot vērā 2024. un 2025. gadu kopā.

(21) Gada progresa ziņojumā prognozēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2026. gadā palielināsies līdz 2,5 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2026. gada beigās sasniegs 24,0 %. 2025. gada progresa ziņojumā nav iekļautas budžeta prognozes par laikposmu pēc 2026. gada. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2026. gadā būs 2,4 % no IKP. Prognozēto deficīta pieaugumu 2026. gadā nosaka ieņēmumu daļa, galvenokārt tāpēc, ka visiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem tiek piemērots beznodokļu atvieglojums un ir mazāki nodokļu ieņēmumi par dividenžu peļņu, atspoguļojot uzņēmumus, kas 2024. un 2025. gadā izmaksā lielas dividendes uzņēmumu ienākuma nodokļa pieauguma gaidās. Šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam 4,1 % apmērā 2026. gadā. Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2026. gadā būs ekspansīva, proti, 0,5 % apmērā no IKP. Komisija prognozē, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2026. gada beigās palielināsies līdz 25,4 %. 2026. gadā gaidāmā parāda attiecības pret IKP palielināšanās galvenokārt atspoguļo prognozēto valdības budžeta deficītu.

Galvenie politiskie uzdevumi

(22) Lai gan 2024. gadā Igaunijas nodokļu ieņēmumi turpināja palielināties kā daļa no IKP, tie joprojām ir zemāki par ES vidējo rādītāju. Šīs plaisas novēršana darītu pieejamu papildu finansējumu publisko izdevumu prioritātēm, piemēram, aizsardzībai, veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei. Īpašuma nodokļi, kas ir vieni no nodokļiem, kuri vismazāk kaitē izaugsmei, pēdējos gados līdz 2023. gadam ir bijuši aptuveni septiņas reizes mazāki nekā vidēji ES, proti, tikai 0,3 % no IKP. Tajā pašā laikposmā kapitāla nodokļiem ir bijusi līdzīga tendence, un tie ir trīs reizes zemāki nekā vidēji ES. Igaunija 2025. gadā paaugstinās uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi no 20 % līdz 22 % un atcels samazināto 14 % nodokļa likmi, ko piemēro parastajām dividendēm. Šie pasākumi palielinās kapitāla nodokļu īpatsvaru kopējos ieņēmumos un palīdzēs samazināt neatbilstību ES vidējam rādītājam. Igaunija turpretī galvenokārt paļaujas uz darbaspēka un patēriņa nodokļiem, un ieņēmumi no šiem nodokļiem procentos no IKP pārsniedz ES vidējo rādītāju. Paredzams, ka šo nodokļu daļa kopējos ieņēmumos palielināsies pēc nesenā un plānotā pievienotās vērtības nodokļa likmes pieauguma. Lai gan nodokļu palielinājumi arī palīdzēs samazināt kopējo nodokļu ieņēmumu plaisu attiecībā pret ES, tie ir regresīvi, un nodokļu slogs tiek sadalīts nevienmērīgi. Tāpēc tie var saasināt jau tā lielo ienākumu nevienlīdzību un draud radīt inflācijas ietekmi, jo augsta inflācija ir atzīta par ievērojamu izaicinājumu Igaunijas konkurētspējai. Igaunija arī strādā pie tā, lai regulārus izdevumu pārskatus un politikas novērtējumus integrētu vidēja termiņa budžeta plānošanā. Šo pārskatu īstenošana, lai noteiktu prioritātes galvenajās izdevumu jomās, veicinātu publisko līdzekļu efektīvāku piešķiršanu, lai palīdzētu apmierināt pieaugošās strukturālo izdevumu vajadzības un samazinātu spiedienu palielināt nodokļu ieņēmumus.

([15]) *Eurostat*, valdības izdevumi pēc valdības funkciju klasifikācijas (*COFOG*). *COFOG* un NATO definīciju metodoloģisko atšķirību dēļ izdevumi, kuru pamatā ir *COFOG* definīcija, var atšķirties no izdevumiem, kuru pamatā ir NATO definīcija.

(23) Piekļuve pienācīgai un cenas ziņā pieejamai veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei vēl nav nodrošināta. Reformas un lielākas investīcijas pēdējos gados ir palīdzējušas samazināt iedzīvotāju norādīto neapmierināto medicīniskās aprūpes vajadzību līmeni no 12,5 % 2023. gadā līdz 8,5 % 2024. gadā. Tomēr neapmierinātās vajadzības joprojām ir vienas no augstākajām ES, ņemot vērā ilgo gaidīšanas laiku un veselības aprūpes pakalpojumu nevienmērīgo kvalitāti un pieejamību visā valstī. Publiskie izdevumi ilgtermiņa aprūpei un veselības aprūpes pakalpojumiem joprojām ir mazi – kas ir krietni zem ES vidējā rādītāja, un darbaspēka trūkums un paļaušanās uz pašvaldību finansējumu ierobežo pakalpojumu sniegšanu. Zemais publisko izdevumu līmenis rada lielus personīgos maksājumus par veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi. Aprūpes reforma, kas stājās spēkā 2023. gadā, ir pirmais nozīmīgais solis ilgtermiņa aprūpes stiprināšanā Igaunijā, lai gan tās ietekme vēl nav jūtama. Lai vēl vairāk samazinātu neapmierinātās vajadzības pēc medicīniskās aprūpes un personīgajiem maksājumiem, ir ļoti svarīgi nodrošināt pienācīgu finansējumu augstas kvalitātes aprūpes sniegšanai, jo īpaši tāpēc, ka paredzams, ka iedzīvotāju novecošana palielinās pieprasījumu. Arī mājās un kopienā balstītas aprūpes stiprināšana, kā arī palīgtehnoloģijas palīdzētu uzlabot pakalpojumu pieejamību un efektivitāti visā valstī.

(24) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā pabeigt atveseļošanas un noturības plāna, t. sk. *REPowerEU* nodaļas, efektīvu īstenošanu ir būtiski, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās veicinātu Igaunijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Komisijas paziņojumā "*NextGenerationEU* – tuvojas 2026. gads", kas pieņemts 2025. gada 4. jūnijā, ir precizēts piemērojamais grafiks mehānisma beigu posmam, sniegti norādījumi dalībvalstīm par to, kā līdz 2026. gada 31. augustam maksimāli palielināt īstenošanu, tostarp par to, kā vēl vairāk racionalizēt savus ANP, izklāstītas galvenās iespējas, kas jāapsver to pārskatīšanā, un uzsvērts, cik svarīgi ir rūpīgi kopīgi plānot pēdējo maksājumu pieprasījumu iesniegšanu 2026. gadā. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(25) Igaunijā ir paātrinājusies kohēzijas politikas programmas īstenošana, kas ietver atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) un Kohēzijas fonda (KF). Ir svarīgi turpināt centienus nodrošināt šīs programmas ātru īstenošanu, vienlaikus maksimāli palielinot tās ietekmi uz vietas. Igaunija jau veic pasākumus saskaņā ar savu kohēzijas politikas programmu, lai veicinātu konkurētspēju un izaugsmi, vienlaikus veicinot sociālo kohēziju. Tajā pašā laikā Igaunija joprojām saskaras ar problēmām, arī tām, kas saistītas ar ekonomisko un sociālo noturību, tostarp nabadzību un sociālo atstumtību, veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi, nelabvēlīgā situācijā esošu grupu integrāciju darba tirgū, kā arī prasmēm un izglītības piedāvājumu, enerģētikas pārkārtošanu un reģionālo konkurētspēju, jo īpaši austrumu pierobežas reģionos. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu Igaunijai kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatīšanas ietvaros ir jāpārskata sava programma, cita starpā ņemot vērā 2024. gada valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus. Ar Komisijas priekšlikumiem, kas pieņemti 2025. gada 1. aprīlī ([16]), termiņš vidusposma pārskatīšanas rezultātu novērtējuma iesniegšanai tiek pagarināts un ir pēc 2025. gada 31. marta. Tie arī nodrošina elastību, kas palīdzēs paātrināt programmu īstenošanu, un rada dalībvalstīm stimulus piešķirt kohēzijas politikas resursus piecām Savienības stratēģiskajām prioritārajām jomām, proti, konkurētspējai stratēģisko tehnoloģiju, aizsardzības, mājokļu, ūdensapgādes noturības un enerģētikas pārkārtošanas jomā, un investīcijām prasmēs prioritārajās nozarēs, vienlaikus ESF+ programmās joprojām uzmanību pievēršot visneaizsargātākajām personām.

(26) Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma (*STEP*) sniedz iespēju ieguldīt svarīgā ES stratēģiskajā prioritātē, stiprinot ES konkurētspēju. *STEP* tiek novirzīta, izmantojot 11 esošos ES fondus. Dalībvalstis var arī sniegt ieguldījumu programmā *InvestEU*, kas atbalsta investīcijas prioritārajās jomās. Igaunija varētu optimāli izmantot šīs iniciatīvas, lai atbalstītu kritiski svarīgu tehnoloģiju, tostarp tīru un resursefektīvu tehnoloģiju, izstrādi un ražošanu.

(27) Papildus ekonomiskajām un sociālajām problēmām, kas tiek risinātas ar atveseļošanas un noturības plāna un citu ES fondu palīdzību, Igaunijai būtu efektīvi jārisina atlikušās problēmas, kas saistītas ar pētniecības un inovācijas politiku, piekļuvi finansējumam, darba ražīgumu un prasmju piedāvājumu, sociālo aizsardzību, atjaunīgo enerģiju un energoefektivitāti un dekarbonizāciju, tostarp transporta nozarē.

([16]) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko attiecībā uz īpašiem pasākumiem stratēģisku problēmu risināšanai vidusposma pārskatīšanas kontekstā groza Regulas (ES) 2021/1058 un (ES) 2021/1056 – COM(2025) 123 final.

(28) Lai gan Igaunijas kopējie inovācijas rādītāji kopš 2017. gada ir pastāvīgi uzlabojušies, uzņēmumu pētniecības un izstrādes izdevumi procentos no IKP joprojām ir zemāki par ES vidējo rādītāju, un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozare veido gandrīz pusi no kopējiem pētniecības un izstrādes izdevumiem. Vienlaikus saskaņā ar Nolīgumu par sadarbību patentu jomā iesniegto patentu pieteikumu skaits uz 1 miljardu EUR no IKP ir samazinājies, un tas liecina, ka publiskā zinātniskā bāze labi neatspoguļojas tehnoloģiskajā sniegumā un uzņēmējdarbības inovācijā. Lai gan tiešais publiskais atbalsts pētniecībai un izstrādei uzņēmumiem ir palielinājies, politika, kas pārsniedz dotāciju shēmas, nav pietiekami attīstīta, tādējādi kavējot Igaunijas spēju apmierināt to uzņēmumu vajadzības, kuriem ir ierobežota spēja izmantot pētniecības atklājumus. Turklāt lietišķo pētījumu īpatsvars kopējā pētniecības un izstrādes finansējumā 2023. gadā samazinājās līdz 23 %. Lietišķās pētniecības centrs tika izveidots 2024. gadā, un tam būs vajadzīgs laiks, lai izstrādātu pilnībā funkcionējošu pētniecības tehnoloģiju organizāciju. Trūkst ciešas sadarbības starp uzņēmumiem un akadēmiskajām aprindām. Ir iespējams stiprināt universitāšu un lietišķo pētniecības organizāciju lomu inovācijā, lai paātrinātu jaunu tehnoloģiju ieviešanu un palielinātu konkurētspēju.

(29) Mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) piekļuve finansējumam Igaunijā ir vairāk ierobežota nekā vidēji ES. Tas apdraud ieguldījumus inovācijā, jo īpaši attālos reģionos, kur prasmju un resursu trūkums reģionos padara inovatīvu ieguldījumu finansēšanu īpaši riskantu. Igaunijas uzņēmumiem ir ļoti vajadzīgas investīcijas, lai veicinātu digitālo un zaļo pārkārtošanos, un tomēr tie izmanto mazāk finansējuma no kapitāla tirgiem nekā vidēji ES, tā vietā vairāk paļaujoties uz iekšēji finansētām investīcijām. To veicina ienākuma nodokļa sistēma, MVU izplatība un pieticīga institucionālo ieguldītāju bāze. Institucionālo ieguldītāju līdzdalības kapitāla tirgū veicināšana un pašpietiekama riska kapitāla tirgus attīstības veicināšana varētu palīdzēt piesaistīt ieguldītājus.

(30) Pēdējā laikā darbaspēka trūkums ir samazinājies, bet kvalificētu darbinieku trūkums joprojām ir galvenais šķērslis ieguldījumiem 32 % uzņēmumu, un daudzās nozarēs ir vērojama prasmju neatbilstība. Pastāvīgi ieguldījumi zaļajā pārkārtošanā ir palielinājušies un vēl vairāk palielinās pieprasījumu pēc darba ņēmējiem ar specializētām prasmēm. Šis prasmju trūkums ir noticis vienlaikus ar strauju algu pieaugumu un augstākām vienības darbaspēka izmaksām, kas ierobežo uzņēmumu ražīguma pieaugumu. Pēdējos gados straujais algu pieaugums ir bijis viens no faktoriem, kas veicina inflāciju un negatīvi ietekmē konkurētspēju. Salīdzinoši augsts gan priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas, gan augstākās izglītības pamešanas rādītājs rada nepietiekamu skaitu kvalificētu absolventu, un tas vēl vairāk saasina šo problēmu. Prasmju trūkums ir īpaši akūts reģionālā līmenī, jo lauku un attālie apgabali saskaras ar lielākām grūtībām piesaistīt kvalificētus speciālistus un statusa maiņas darba tirgū problēmu dēļ tiem ir lielākas vajadzības pēc pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides. Prasmju neatbilstību varētu ierobežot, uzlabojot izglītības un apmācības sistēmas atbilstību darba tirgum, jo īpaši attiecībā uz zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas speciālistiem. Arī rīcībpolitikas varētu uzlabot piekļuvi pārkvalifikācijai un prasmju pilnveidei, jo īpaši personām ar zemu izglītības līmeni, kā arī gados vecākiem darba ņēmējiem, tostarp rīcībpolitikas digitālo pamatprasmju uzlabošanai. Lai atbalstītu ekonomikas dažādošanu attiecībā uz darbībām ar augstu pievienoto vērtību, varētu vairāk izmantot *OSKA* sistēmu, lai prognozētu pieprasījumu pēc prasmēm, un varētu ieviest vienkāršākus noteikumus, lai pieņemtu darbā kvalificētus ārvalstu darbiniekus teritorijās, kurās trūkst darbaspēka, un palīdzētu palielināt konkurētspēju.

(31) Igaunija gūst ievērojamu progresu virzībā uz ES 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāju sasniegšanu. Labāk orientējot energoefektīvas renovācijas shēmas uz mazaizsargātām mājsaimniecībām un palielinot atbalstu dzīvojamo ēku sektoram saskaņā ar jaunām shēmām, lai papildinātu esošās shēmas (piemēram, ANM un dzīvojamo ēku rekonstrukcijas dotāciju), Igaunija varētu labāk sasniegt savas ilgtermiņa renovācijas stratēģijas mērķus, un tai būtu vieglāk sasniegt Kopīgo centienu regulā noteikto emisiju samazināšanas mērķrādītāju. Pašlaik valsts galvenokārt izmanto uz dotācijām balstītu finansējumu energoefektivitātes uzlabošanai, izmantojot tikai ierobežotu finanšu instrumentu izmantošanu. Igaunijai būtu lietderīgi orientēt shēmas uz konkrētiem mērķiem un plašāk izmantot finanšu instrumentus, lai sasniegtu ES energoefektivitātes mērķus.

(32) Lai gan Igaunijas energoresursu struktūrā bija vērojama būtiska pāreja uz atjaunīgajiem energoresursiem (no 27,7 % 2022. gadā līdz 34,6 % 2023. gadā), energoresursu struktūrā joprojām ir ievērojams degslānekļa īpatsvars (2023. gadā – 58,2 %), kas kavē zaļo pārkārtošanos. Elektroenerģijas cenas Igaunijā joprojām ir augstas un svārstīgas, jo atjaunīgie energoresursi ir nepastāvīgi, paaugstina inflāciju un pazemina uzņēmumu konkurētspēju. Igaunija saskaras arī ar energoapgādes drošības problēmām sakarā ar hibrīduzbrukumiem cauruļvadiem un zemūdens kabeļiem Baltijas jūrā. Atjaunīgās enerģijas ražošanas izvēršana (34,6 % no energoresursu struktūras 2023. gadā) un

enerģijas uzkrāšana palīdzētu pastāvīgi un pakāpeniski atteikties no fosilā kurināmā, vienlaikus saglabājot augstu enerģētiskās neatkarības līmeni. Pēc sekmīgas sinhronizācijas ar kontinentālo Eiropas elektrotīklu 2025. gadā ir vajadzīga papildu rīcība, lai uzlabotu tīkla noturību un elastību. Ļoti svarīgi ir arī turpināt darbu, lai stiprinātu kritiskās energoinfrastruktūras aizsardzību, jo īpaši kiberdrošības un infrastruktūras uzraudzības jomā.

(33) Igaunijā ir viens no zemākajiem resursu produktivitātes rādītājiem ES, kas daļēji var būt saistāms ar resursietilpīgo valsts degslānekļa nozari, kā arī ar vispārējo rūpniecības sistēmu, kura ir resursietilpīga. Igaunija 2023. gadā saražoja tikai 0,63 EUR uz kilogramu izmantotā materiāla salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 2,22 EUR. Tas negatīvi ietekmē Igaunijas konkurētspēju. Ekoinovācijas un biobāzētas inovācijas veicināšana dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas nolūkā varētu palīdzēt uzlabot Igaunijas resursu produktivitāti un konkurētspēju. Igaunijas rādītājs, kas ir 33 %, attiecībā uz sadzīves atkritumu sagatavošanu atkalizmantošanai un reciklēšanu ir ievērojami zemāks par ES vidējo rādītāju, proti, 49 %. Valsts varētu gūt labumu no jaunu politikas instrumentu ieviešanas, lai paātrinātu pāreju uz aprites ekonomiku.

(34) Igaunijas transporta nozare saskaņā ar Kopīgo centienu regulu ir liels siltumnīcefekta gāzu emisiju ražotājs, kas rada aptuveni 15 % no valsts kopējām emisijām, no kurām 90 % rada autotransports. Dzelzceļiem ir izšķiroša nozīme transporta novirzīšanā no autoceļiem uz dzelzceļu, lai uzlabotu ilgtspējīgu mobilitāti, taču tikai 12 % no dzelzceļa tīkla ir elektrificēti salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 57 % (2022. gadā). Tāpēc Igaunijai varētu būt lietderīgi turpināts rīcību dzelzceļa tīkla elektrifikācijai, lai vēl vairāk samazinātu atkarību no fosilā kurināmā. Tajā pašā laikā automobiļu turēšanas īpašumā līmenis ir viens no augstākajiem ES. 2023. gadā 75,5 % automobiļu bija darbināmi ar benzīnu, un to vidējais vecums ir liels. Tikai 6,3 % jauno transportlīdzekļu 2023. gadā bija elektriski salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 14,5 %. Igaunija nesen ieviesa transportlīdzekļu nodokļus privātiem vieglajiem automobiļiem, pamatojoties uz masu un CO_2 emisijām, bet nodokļu likmes vecākiem transportlīdzekļiem ir zemākas. Lai gan zemākas likmes palīdz aizsargāt neaizsargātas grupas, Igaunija varētu apsvērt iespēju palielināt stimulus privāto autotransporta līdzekļu parka atjaunošanai. Igaunija pamatoti apsver iespēju palielināt ilgtspējīgu autobusu īpatsvaru visā sabiedrisko autobusu parkā līdz 42 % salīdzinājumā ar pašreizējiem 30 %, lai nodrošinātu videi nekaitīgu sabiedrisko transportu lauku apvidos, tādējādi palīdzot atjaunot sabiedrisko transportlīdzekļu skaitu. Lai gan Igaunija ir integrējusi dažas vietējās transporta biļešu pārdošanas un plānošanas sistēmas ar pozitīviem rezultātiem, šajā jomā ir vajadzīga turpmāka rīcība.

(35) Sociālās aizsardzības atšķirību dēļ Igaunija joprojām saskaras ar problēmām, kas saistītas ar nabadzību, sociālo atstumtību un pastāvīgu ienākumu nevienlīdzību, neraugoties uz nesenajiem uzlabojumiem. Lai gan pensiju un bērnu pabalstu pieaugums ir uzlabojis dažus sociālos rādītājus, nabadzības un sociālās atstumtības riska rādītājs 2024. gadā joprojām bija augsts, jo īpaši vecāka gadagājuma cilvēku, sevišķi 65 gadus vecu un vecāku cilvēku, personu ar invaliditāti un vienas personas mājsaimniecību vidū. Izdevumi sociālās aizsardzības pabalstiem ir vieni no zemākajiem ES, proti, 15,4 % no IKP 2023. gadā salīdzinājumā ar 26,8 % ES kopumā. Arī sociālo pabalstu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzību joprojām ir krietni zem ES vidējā rādītāja. Pabalstu sistēmas adekvātuma un efektivitātes uzlabošana varētu palīdzēt samazināt nabadzības risku, kā arī novirzīt atbalstu neaizsargātām grupām, piemēram, personām ar invaliditāti, vienas personas mājsaimniecībām un vecāka gadagājuma cilvēkiem. Neraugoties uz nesenajiem pensiju palielinājumiem, ko galvenokārt noteica inflācijas korekcijas un pieaugošās sociālo nodokļu iemaksas, pensijas joprojām ir vienas no zemākajām ES attiecībā pret algām, un tas veicina lielu nabadzību vecumdienās. Nodarbinātu personu nabadzība joprojām ir salīdzinoši augsta, jo īpaši attiecībā uz nestandarta nodarbinātības veidiem, un, neraugoties uz neseno pieaugumu, situāciju saasina salīdzinoši zemā minimālā alga. Igaunija varētu paplašināt bezdarbnieka pabalstu tvērumu, attiecinot to arī uz cilvēkiem, kuri vēl nav apdrošināti, piemēram, personām nestandarta darba veidos, tostarp pašnodarbinātām personām. Tas varētu mazināt viņu nabadzības risku. Reģionālās atšķirības joprojām ir izteiktas, un lauku apvidi un austrumu pierobežas reģioni ir pakļauti lielākam nabadzības riskam. Šo problēmu risināšana arī palīdzētu atbalstīt augšupēju sociālo konverģenci atbilstoši Komisijas dienestu sociālās konverģences sistēmas otrā posma valstu analīzei ([17]).

(36) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm 2025. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai īstenotu 2025. gada ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku. Attiecībā uz Igauniju 2., 3. un 4. ieteikums palīdzēs īstenot pirmo eurozonai adresēto ieteikumu par

([17]) SWD(2025) 95 – Otrā posma valstu analīze par sociālo konverģenci saskaņā ar sociālās konverģences sistēmu (*SCF*), 2025.

konkurētspēju, savukārt 4., 5. un 6. ieteikums palīdzēs īstenot otro eurozonai adresēto ieteikumu par noturību, un 1. ieteikums palīdzēs īstenot 2025. gada ieteikumā izklāstīto trešo eurozonai adresēto ieteikumu par makroekonomisko un finanšu stabilitāti,

AR ŠO IESAKA Igaunijai 2025. un 2026. gadā rīkoties šādi.

1. Palielināt kopējos aizsardzības un drošības izdevumus un gatavību, vienlaikus nodrošinot parāda ilgtspēju saskaņā ar Eiropadomes 2025. gada 6. marta secinājumiem. Ievērot neto izdevumu maksimālos pieauguma tempus, ko Padome ieteica 2025. gada 21. janvārī, vienlaikus izmantojot valsts izņēmuma klauzulā paredzēto pielaidi lielākiem aizsardzības izdevumiem. Paplašināt nodokļu bāzi, izmantojot nodokļus, kas mazāk kaitē izaugsmei. Nodrošināt ilgtspējīgu finansējumu izdevumu vajadzībām, tostarp aizsardzībai, veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei, lai uzlabotu vispārējo pieejamību un pieejamību cenas ziņā, vienlaikus aizsargājoties pret inflācijas spiedienu.

2. Ņemot vērā piemērojamos termiņus reformu un investīciju savlaicīgai pabeigšanai saskaņā ar Regulu (ES) 2021/241, nodrošināt atveseļošanas un noturības plāna, tostarp *REPowerEU* nodaļas, efektīvu īstenošanu. Paātrināt kohēzijas politikas programmas (ERAF, TPF, ESF+, KF) īstenošanu, attiecīgā gadījumā izmantojot iespējas, ko sniedz vidusposma pārskatīšana. Optimāli izmantot ES instrumentus, tostarp programmas *InvestEU* un Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas piedāvātās iespējas, lai uzlabotu konkurētspēju.

3. Koncentrēt ieguldījumus uz pētniecību un inovāciju, par prioritāti nosakot finansējumu lietišķajiem pētījumiem. Uzlabot piekļuvi finansējumam, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem un uzņēmumiem attālos reģionos, lai veicinātu inovatīvas investīcijas, piemēram, investīcijas zaļajā un digitālajā pārkārtošanā, arī veicinot institucionālo ieguldītāju līdzdalību riska kapitāla un kapitāla tirgū.

4. Lai sasniegtu ilgtermiņa renovācijas stratēģijas mērķus, uzlabot energoefektivitāti, veicot jaunus finansēšanas un atbalsta pasākumus. Samazināt vispārējo atkarību no fosilā kurināmā un degslānekļa īpatsvaru energoresursu struktūrā, ieguldot atjaunīgajos energoresursos un veicinot enerģijas uzkrāšanu. Palielināt enerģētisko drošību, piemēram, nodrošinot pietiekamu elektrotīklu starpsavienojumu jaudu. Palielināt resursu produktivitāti, izmantojot biobāzētu inovāciju. Veikt turpmākus pasākumus, lai palielinātu ilgtspējīga un mazāk piesārņojoša transporta pieejamību un izmantošanu, tostarp veicot dzelzceļa tīkla elektrifikāciju, atjaunojot autotransporta līdzekļu parku un integrējot sabiedriskā transporta sistēmas.

5. Uzlabot darba ražīgumu un prasmju piedāvājumu, veicot pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides pasākumus, samazinot priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, uzlabojot izglītības un apmācības sistēmas atbilstību darba tirgum, jo īpaši apmierinot pieaugošo pieprasījumu pēc zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas speciālistiem un labāk piesaistot un noturot talantus. Pastiprināt politikas pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes un kompetences. Samazināt nabadzības risku, stiprinot sociālo aizsardzību vecāka gadagājuma cilvēkiem, vienas personas mājsaimniecībām un personām ar invaliditāti, palielinot pabalstu sistēmas atbilstību un efektivitāti, un bezdarbnieku sociālo aizsardzību, cita starpā paplašinot bezdarbnieka pabalstu segumu, jo īpaši attiecībā uz nestandarta nodarbinātības veidiem, vienlaikus saglabājot fiskālo stabilitāti.

Briselē, 2025. gada 8. jūlijā

Padomes vārdā –

priekšsēdētāja

S. LOSE